

POSTANOWIENIE

Dnia 11 października 2012 r.

Sąd Najwyższy w składzie :

SSN Jan Górowski (przewodniczący)

SSN Krzysztof Pietrzykowski

SSN Maria Szulc (sprawozdawca)

w sprawie z powództwa F. sp. z o.o. w C.
przeciwko A. R. i J. K.
o zapłatę - w przedmiocie nadania klauzuli wykonalności,
na posiedzeniu jawnym w Izbie Cywilnej
w dniu 11 października 2012 r.,
na skutek zagadnienia prawnego przedstawionego
przez Sąd Okręgowy
postanowieniem z dnia 2 marca 2012 r.,

"Czy postanowienie w przedmiocie odmowy wydania postanowienia o nadaniu klauzuli wykonalności podlega zaskarżeniu zażaleniem?"

a w wypadku udzielenia pozytywnej odpowiedzi,

"Czy po wydaniu stronie procesu tytułu wykonawczego bez uprzedniego wydania postanowienia o nadaniu klauzuli wykonalności tytułowi egzekucyjnemu istnieje możliwość późniejszego wydania takiego postanowienia?"

odmawia podjęcia uchwały.

Uzasadnienie

Postanowieniem z dnia 2 marca 2012 r. Sąd Okręgowy przedstawił Sądowi Najwyższemu do rozstrzygnięcia zagadnienie prawne budzące poważne wątpliwości a mianowicie, czy postanowienie w przedmiocie odmowy wydania postanowienia o nadaniu klauzuli wykonalności podlega zaskarżeniu zażaleniem, a w wypadku udzielenia pozytywnej odpowiedzi – czy po wydaniu tytułu wykonawczego bez uprzedniego wydania postanowienia o nadaniu klauzuli wykonalności tytułowi egzekucyjnemu istnieje możliwość późniejszego wydania takiego postanowienia.

Zagadnienie prawne wyłoniło się podczas rozpoznania zażalenia wierzyciela na postanowienie Sądu Rejonowego, który oddalił jego wniosek o doręczenie odpisu postanowienia o nadaniu klauzuli wykonalności wyrokowi zaocznemu opatrzonemu klauzulą natychmiastowej wykonalności z uwagi na nadanie, na wniosek wierzyciela, klauzuli wykonalności w brzmieniu określonym w art. 782 § 1 k.p.c. - bez wydania oddzielnego postanowienia w tym przedmiocie.

Źródłem wątpliwości Sądu drugiej instancji jest treść art. 394 § 1 k.p.c. oraz art. 795 § 1 k.p.c. Pierwszy z tych przepisów przewiduje zamknięty katalog postanowień podlegających zaskarżeniu zażaleniem, zaś drugi stanowi, że zażalenie przysługuje na postanowienie co do nadania klauzuli wykonalności. Wątpliwość dotyczy kwestii, czy można postanowienie w przedmiocie odmowy wydania przez sąd postanowienia o nadaniu klauzuli traktować jako postanowienie kończące postępowanie w sprawie, bądź czy możliwe jest zaliczenie takiego postanowienia – z uwagi na jego przedmiot - do kategorii postanowień co do nadania klauzuli wykonalności. Sąd Okręgowy wyraził pogląd, że z uwagi na poważne skutki, jakie ma dla wierzyciela odmowa wydania postanowienia w przedmiocie nadania klauzuli wykonalności, celowe byłoby przyjęcie dopuszczalności zaskarżenia takiego postanowienia.

W uzasadnieniu drugiego pytania Sąd drugiej instancji wskazał na rozbieżność w praktyce sądów powszechnych wywołaną wyrokiem Trybunału Konstytucyjnego z dnia 22 listopada 2010 r., P 28/08 (Dz. U. 2010.229.1503),

którym została stwierdzona sprzeczność § 182 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 23 lutego 2007 r. Regulamin urzędowania sądów powszechnych (Dz. U. 2007.38.249, dalej r.u.s.p.) z art. 92 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej. W konsekwencji tego wyroku w orzecznictwie ukształtowały się dwa stanowiska: - pierwsze uznaje, że wyeliminowanie z porządku prawnego § 182 r.u.s.p. nie prowadzi do zmiany wykładni art. 783 § 3 k.p.c., bowiem z uwagi na treść § 1 i 2 tego przepisu, miał on jedynie charakter uzupełniający, - drugie przyjmuje, iż całość czynności związanych z nadaniem klauzuli wykonalności jest postępowaniem sądowym (art. 786 § 1 i 2 k.p.c.), w którym zasadą jest nadanie klauzuli w formie postanowienia, zaś § 182 r.u.s.p. stanowił wyjątek od tej zasady. Wyeliminowanie z porządku prawnego tego przepisu nakłada zatem na sądy obowiązek stosowania przepisów ogólnych postępowania cywilnego.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Sąd Najwyższy, przystępując do rozpoznania przedstawionego zagadnienia prawnego, w pierwszej kolejności zobowiązany jest zbadać, czy zostały spełnione formalnoprawne wymogi do przedstawienia zagadnienia prawnego, a w konsekwencji, czy zaistniały przesłanki do podjęcia uchwały.

Ustawodawca, przyznając sądowi drugiej instancji uprawnienie do przedstawienia Sądowi Najwyższemu zagadnienia prawnego na podstawie art. 390 § 1 k.p.c., uzależnił skuteczność skorzystania z niego od wystąpienia w sprawie poważnych wątpliwości prawnych oraz niezbędności oczekiwanej odpowiedzi do rozstrzygnięcia sprawy. Przymiotnik kwalifikujący „poważne” oznacza, że istnieją zasadnicze trudności w ich wyjaśnieniu przy wykorzystaniu podstawowych metod wykładni a nadto, że w przypadku powstania wątpliwości zwykłych sąd odwoławczy obowiązany jest rozwiązać je we własnym zakresie (postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 25 stycznia 2007 r., III CZP 100/06, niepubl., z dnia 14 października 2010 r., III CZP 66/10, niepubl., z dnia 20 października 2010 r., III CZP 68/10, niepubl. i postanowienia w nim powołane, z dnia 26 października 2011 r., III CZP 59/11, niepubl.).

Przedstawione zagadnienie prawne nie odpowiada przytoczonym wymaganiom przede wszystkim dlatego, że nie spełnia wymagania wystąpienia w sprawie poważnych wątpliwości prawnych oraz niezbędności oczekiwanej odpowiedzi do rozstrzygnięcia sprawy.

W świetle treści art. 795 § 1 i 2 k.p.c., zaskarżeniu podlega zarówno postanowienie o nadaniu klauzuli wykonalności, jak i postanowienie o odmowie nadania klauzuli wykonalności. Na zaskarżalność orzeczenia zarówno pozytywnego, jak i negatywnego wskazuje jednoznacznie zastrzeżenie w § 2 tego przepisu terminu do wniesienia zażalenia zarówno dla dłużnika, jak i wierzyciela. W pytaniu prawnym zawarta została wątpliwość, powstała zapewne na tle stanu faktycznego, czy służy zażalenie na postanowienie w przedmiocie odmowy wydania postanowienia o nadaniu klauzuli wykonalności, a zatem tak, jakby treścią postanowienia miała być odmowa wydania postanowienia, a nie odmowa nadania klauzuli wykonalności. Tymczasem każde postanowienie wydane wskutek wniosku wierzyciela o nadanie klauzuli wykonalności, czy też wskutek wniosku o wydanie postanowienia o nadaniu klauzuli wykonalności, musi być traktowane jako postanowienie, którego treścią jest rozstrzygnięcie o nadaniu klauzuli wykonalności (pozytywne lub negatywne), niezależnie od tego czy uprzednio została nadana, bez wydania odrębnego postanowienia, klauzula w formie pieczęci w brzmieniu określonym przez rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości, o którym mowa w art. 783 § 2 k.p.c. Przedmiotem postanowienia jest bowiem nadanie klauzuli wykonalności i nie jest możliwe orzeczenie o wniosku o wydanie postanowienia bez odniesienia się w jego treści do kwestii nadania klauzuli lub odmowy jej nadania.

Przesłanki nadania klauzuli wykonalności na rzecz wierzyciela lub innych podmiotów, wydania tytułu wykonawczego lub kolejnych tytułów wykonawczych określają szczegółowo przepisy art. 776 – 795 kodeksu postępowania cywilnego. Jeżeli zatem sąd wydał tytuł wykonawczy uznając, że zachodzą przesłanki do nadania klauzuli wykonalności tytułowi egzekucyjnemu, nie jest dopuszczalne następcze wydanie odrębnego, niejako „sanującego” postanowienia w przedmiocie nadania klauzuli wykonalności.

Nie można nadto uznać, że udzielenie odpowiedzi jest niezbędne do rozpoznania zażalenia przez Sąd drugiej instancji. Sąd Rejonowy zaskarżonym postanowieniem oddalił wniosek o doręczenie odpisu postanowienia o nadaniu klauzuli wykonalności a nie, jak wnosił wierzyciel, o wydanie postanowienia o nadaniu klauzuli wykonalności. Przedmiotem kontroli Sądu Okręgowego nie jest zatem postanowienie o odmowie wydania postanowienia o nadaniu klauzuli wykonalności, a postanowienie oddalające wniosek o doręczenie odpisu postanowienia, które w ogóle nie zostało wydane. W tym wypadku w ogóle nie ma zastosowania art. 795 k.p.c., a poprzez art. 13 § 2 k.p.c. przepisy ogólne kodeksu postępowania cywilnego, które w art. 394 § 1 k.p.c. przewidują zażalenie na odmowę doręczenia uzasadnienia, natomiast nie przewidują zażalenia na odmowę doręczenia odpisu orzeczenia. Poza granicę rozważań związanych z przedstawieniem pytania prawnego wykracza ocena, czy Sąd Rejonowy rozpoznał wniosek wierzyciela wszczynający niniejsze postępowanie.

Zważywszy na powyższe orzeczono jak w sentencji.